

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

UKA 2013/25
13. september 2013
Juliane Henningsen

Kalaallit Nunaanni imminoortarnernik nuna tamakkerlugu pinaveersaartitsinermut periusissiaq 2013-2019

(Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoq)

Inuuneq erlinnartog tamatta nuannersumik, anguniagaqarfiusumik asanninnermillu aallaavilik pigerusupparput.

Ataqqeqatigiilluta, nunaqqatigiilluta susassareqatigiittut kivitassaraavut sanngiiffigisavut, nukippullu iluamik siunertalimmillu atorutsigu upperaarpur angusassagut killeqanngitsut.

Akisussaaffik oqaasiuvoq pingaarutilik. Akisussaaqatigiinneq taamatulli. Imminut toquttarnerup akiorneqarnissaanut periusissiaq nutaaq oqaluuserineqalerpoq, uanilu periusissiami allorassaaqatigiinnissarpur qitiussaaq.

Alianartaqaaq, annaasarlu oqaasinngortikkuminaattarpur ilaqutaasunut, ikinngutaasunut, qanigisaasunullu imminut toquttoqartillugu.

Taamatulli alianartigaaq, nunatsinni imminut toquttoqartarnera nalinginnaasunngorsimammat, allaallu inooqatigiit ilaqutariillu akornanni kamaattoqartillugu imminornissamik siorasaarisarneq atugaasupilussuulluni, tamanna akuerineqarsinnaanngilaq. Inuiaqatigiittut ilikkartariaqarparput ikioqquneq, qanorlu misiginermik oqaasinngortitsineq. Kiisalu peqatigiittarnitsinni nuannersuinnarnut oqittuinnarnut inissaqartitsinnginnissarpur. Aliasunneq kamannerlu oqaasinngortinneqaraangami pitsaanerpaavoq.

Taamaammat oqaluuserisaq una imaannaanngitsuuvoq, maanngaanniillu alianartunik inuunerup sinnerani ikilerneqataasumik nalaataqarsimasut misiginneqatigalugit oqaatigeqqaarusupparput.

Periusissiussagutta nutaamik, pingarnerpaavoq piaartumik tigussaasumik pilersaaruteqarnissarpur.

Suliniutit qulit saqqummiunneqartut soqutiginarpu ilaatigut; eqqarsartaatsikkut peqqissuunissaq, navianaataasinnaasunik aaqqissuussamik nalunaarsuisoqarnissaa, ilisimatusarnikkut toqqammavilersuineq nukittunerusoq allallu ilaatigut suliniutinik ataqatigiissaarinermut tunngassuteqartut.

Suliniutit pingaarutillit saqqummiunneqarput, pitsaasumillu kinguneqaaqqunaqaat. Nukinnik annertusaaneq – Naalakkersuisut akissutissaqartittariaqarpaat. Pilersaarut ersarissuusariaqarpoq.

Anguniagaavormi imminoortartut imminooriartullu ikilisinneqarnissaat.

Ilisimavarput inuttut atukkanik nalaatanillu qaangeruminaatsunik patsiseqartartut – imminoornissamik eqqarsaateqartarneq imminoortarnerlu. Ilaatigut isumaqalertoqartarpoq inuit imminut toquttartut tassaasut eqqarsartaatsimikkut tarnimikkullu nappaatillit. Taamaattumik paasiuminaatsipparpur imminoortarnernik nuna tamakkerlugu suliniutit pillugit qitiusoqarfik peqqinnissaqarfiup ataani tarnikkut nappaatilinnut sullissiviit ataannut

ilineqarsimammat? Uaniami suliaasaqarfik pineqartoq nappaatinut tunngassuteqanngilaq. Akerlianiami meeraanermi angerlarsimaffimmi imigassamik atornerluisoqarnera kinguaassiutigullu innarligaaneq imminut toqunermut attuumassuteqartut paasineqarpoq. Inuunermi naapitanut artornarsinnaasunut piareersarneqarneq pisariaqarpoq. Inuttut iluitsutut inerissimaneq, timikkut, eqqarsartaatsikkullu inerisimalluarnissaq tamatta isumagisariaqarparput.

Nukittorsarneq – tarnikkut nukittorsarneq aamma atuarfinni sammineqartaleriaqarpoq. Ilinniartinnilu tamani. Atuarfitsialammilu inuttut ineriartornermik sammisaqartitsisarneq aallartiffiulluarpoq.

Taamatulli pisariaqartigaaq meeraanermi toqqissisimasumik peroriartornissaq. Ukiut siulliit marluk unammilligassarput annerpaaq tassaavoq meeqqanik sumiginnaasarneq. Tamatumani meeqqanut inuusuttuaqqanullu periusissiaq ingerlasoq nanginneqartariaqarpoq. Meeqqerisut sineriak tamakkerlugu annertusaavigineqartariaqarput, naartuunermiit perornissap tungaanut isumagineqarluarnissaq pingaaqaaq. Taamaammat aamma peqqinnissaqarfimmi juumooqarneq qimerloorneqartariaqarpoq.

Saaffissaq ulloq unnuarlu ammasoq akeqanngitsoq – oqarasuaatikkut nittartakkakkullu.

Isumaqaarpugut pisariaqartoq, taanna nittartakkamut atassutillerneqartariaqarpoq. Inuunermi atukkanut tunngasunik aperisoqarnissaanut periarfissiisumik. Isorliunerusuni najungaartut immikkut periusissiami taaneqartut, saaffiginninnissaminut allatulli periarfissagissaartariaqarput. Pilersitassat taakku kommunit suleqatigalugit ilusilersorneqartariaqarput.

Qanigisaasut – nalaatartoqartillugu isumagineqartariaqarput.

Illoqarfimmi nunaqarfimmi piareersimasooqassaaq nalaataqartoqartillugu qisuariapallattartunik, imminortoqartillugu ikorfartuisussanik. Ilinniartut siunnersorneqartarnerat ilinniartitaanerullu peqatigisaanik eqqarsartaatsikkut misigissutsitigullu ikiorserneqarsinnaanerisa inerisarneqarnerat pitsaaqaaq, atorluaqqunarpoq.

Pisortat aaqqissuussamik iliuseqarnerisa saniatigut, inuttut aamma nukittussuseqarnerput atorluarniartigu.

Inuttut qanigisagut, ikinngutigut kammalaatigut ilaqquttagullu attavigilluartariaqarpagut, taakkuummata inuunitsinnut malinnaasut nukittorsaasullu. Naalakkersuisut oqarput takorlooritsik, periusissiaq una sumiiffinni tamani aalajangersimasunik iliuitsinut piviusunngortinneqassasoq. Taakku assut oqaloqataaffigerusunnarput.

Inoqarfiit tamarmik pinaveersaartitsinermit ataatsimiitalit qitiusutut suleqataasariaqarput. Piitsuussuseq toqqaannartumik aamma inuunermut nuannersumut ingerlatsinissamut innarliisuusoq takoqqipparput, kingullermik nalunaarusiaq saqqummermat. Taamaammat piitsuussuseq nukiit tamaasa atorlugit akiorniartigu, kiisalu inuiaqatigiittut eqqartorlugu – qanoq pitsaanerpaamik ikiorsiinerit sunniuteqarsinnaanersut, maannalu iliuitsit ilumut naammaginarnersut. Isumarput malillugu naammaginangillat.

Meeqqat sms-ikkut aperiffissaqalernerat alloriarneruvoq pitsaasoq, tamatumani Meeqqanut Inuusuttuaqqanullu Oqaloqatiginnittarfik, MIO suliaqarpoq pitsaasunik tapersersukkatsinnik.

Palasittaaq oqaluffiup avataatigut naatsorsuutigineqarsinnaaneri annertusaavigineqarsinnaasoraarput, taakkuummata tarnikkut nukittorsaasut upperisamillu aallaavilimmik inuunerup naleqangaassusaanik oqariartortut nukittorsaasullu.

Embrace Life Council

Canada-mi Nunavut-mi inuunerup erlinnartuuneranik aallaaveqartumik suliniaqatigiiffearpoq, suliniutinik assigiinngitsunik aallarnisaasartunik. Nunatsinni isumaqarpugut taamaattumik atorfissaqartitsisugut.

Uani suliassaqarfimmi eqqarsartariaqarpugut, suut tamarmik imminnut ataqatigiittut. Imigassamik atornerluisuuneq, ikiaroorajuttuuneq, persuttaasarnerit, kinguaassiutitigut atornerluisarnerit – akuersaanngisagut uunga sammisamut attuumassuteqarput. Taamaattumik iliuutsit suliassaqarfiit akimorlugit ingerlanneqartariaqarput. Maannamut iliuutsit ajoraluartumik naammanngillat. Tamatta peqataasariaqalerpugut, immitsinnuinnaq isumaginata, nunaqqatigut aamma isumagisigit.

Neriuutigaarput aamma upperaarput siunissami inuuneq nunatsinni nuannersuussasoq, paqumisuffiunngitsoq, nuannaarfiusoq, illarfiusoq, kinguaassiorfiusoq nukittoq – tamanut inissaqartitsisoq.

Piffissaq kingulleq meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit, kattuffiit soqutigisaqatigiiffiillu soorlu "Meeqqat Inuunerissut" suliagarnerat nersualaarusupparput, kiisalu 'NILLIASA' persuttaasarneq pillugu akiuiniarlutik nikussaaqatigiittut torrallaapput. Suli nukiit pisariaqarteqaagut – qujanarlu.

Periusissiaq saqqummiunneqartoq alloriaqqinnissanut tullernut aallartiffiulluarpoq, kissaatigaarput ilaq. Ataatsimiititaliaq kiisalu Naalakkersuisut periusissiamut immersoqatigiissasut. Taamaattumik ataatsimiititaliamut innersuullugu suliassanngortipparput.